

Вадим ПОЛОВНИКОВ,

кандидат юридичних наук, доцент,
Національна академія Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький

**ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
ДІЯЛЬНОСТІ ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ДЕРЖАВНОЇ
ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ НА РІВНІ
ЗАКОНОДАВЧИХ АКТІВ УКРАЇНИ**

Стаття присвячена аналізу законодавчих актів України, які регулюють діяльність оперативних підрозділів Державної прикордонної служби України, висвітленню проблемних питань правового регулювання їх діяльності, необхідності удосконалення чинного законодавства України за рахунок приведення норм окремих законів України у відповідність. Констатовано, що діяльність оперативних підрозділів Державної прикордонної служби України повинна здійснюватися, перш за все, на основі принципу верховенства права, одним із елементів якого є принцип правової визначеності, лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України. Встановлено, що сучасний стан правового регулювання їх діяльності потребує вдосконалення. За результатами аналізу чинного законодавства України виявлено деякі проблемні питання, які стосуються відсутності або невідповідності норм окремих законів України, які регулюють діяльність Державної прикордонної служби України і її оперативних підрозділів. Серед них, використання різних видів найменування оперативних підрозділів, відсутність визначення поняття органу Державної прикордонної служби України, підрозділу охорони державного кордону, тощо.

Ключові слова: *Державна прикордонна служба України, оперативні підрозділи, оперативно-розшукова діяльність, правове регулювання, охорона державного кордону.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. В умовах проведення адміністративної реформи, оптимізації системи центральних органів виконавчої влади, інших структурних та політичних перетворень в Україні гостро постають питання удосконалення управління у такій специфічній галузі як охорона та захист державного кордону (далі – ДК) України за рахунок удосконалення управління діяльністю оперативних підрозділів Державної прикордонної служби (далі – ДПС) України. Оперативні підрозділи ДПС

України є одними із головних суб'єктів оперативної охорони ДК України.

Здійснення такими підрозділами, як і іншими уповноваженими на те суб'єктами, гласних і негласних оперативно-розшукових та оперативно-технічних заходів передбачає можливість тимчасового обмеження прав та свобод громадян та інших суб'єктів суспільних відносин, у зв'язку з чим важливим є забезпечення неухильного дотримання законності, виконання приписів правових норм, які регулюють оперативно-розшукову діяльність (далі – ОРД). Разом з тим, результати аналізу чинного законодавства України свідчать про те, що, на сьогодні, ще залишається чимало проблемних питань, і, відповідно, гостро постає необхідність удосконалення правового регулювання діяльності оперативних підрозділів ДПС України на рівні законодавчих актів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення даної проблеми та на які опирається автор. Проблеми ОРД у різні роки були предметом дослідження значної когорти як вітчизняних так і зарубіжних вчених, таких як: К. В. Антонов, О. М. Бандурка, Б. І. Бараненко, Р. С. Белкін, П. Д. Біленчук, В. О. Біляєв, І. Г. Богатирьов, В. І. Галаган, С. Г. Галючек, В. О. Глушков, О. М. Гордієнко, В. Я. Горбачевський, М. Л. Грібов, А. А. Гриненко, В. М. Гринчак, О. М. Джужа, Е. О. Дідоренко, О. Ф. Долженков, Г. О. Душейко, В. П. Захаров, А. В. Іщенко, М. О. Кисельов, А. М. Кислий, О. В. Кириченко, І. П. Козаченко, О. І. Козаченко, О. Г. Колб, С. М. Матвійчук, Д. Й. Никифорчук, С. І. Ніколаюк, С. В. Обшалов, Ю. Ю. Орлов, В. Л. Ортинський, М. А. Погорецький, В. Д. Пчолкін, Е. В. Рижков, В. Г. Самойлов, І. В. Сервецький, Г. П. Середа, Є. Д. Скулиш, О. П. Снігерьев, М. П. Стрельбицький, О. Є. Судаков, В. Є. Тарасенко, В. Ф. Усенко, Ю. Е. Черкасов, В. О. Черепанов, М. П. Шилін, І. Р. Шинкаренко, В. В. Шендрик, М. Є. Шумило та інших.

Результати ознайомлення з їх працями свідчать про те, що в основному ними досліджувалась діяльність органів внутрішніх справ, міліції та державної безпеки. Окремого аналізу правового регулювання діяльності оперативних підрозділів ДПС України не проводилось. Як наслідок, дослідження цього

питання на сьогодні є надзвичайно актуальним.

Метою статті є висвітлення проблемних питань правового регулювання діяльності оперативних підрозділів ДПС України, які виявлені за результатами аналізу окремих законодавчих актів України, необхідності удосконалення норм чинного законодавства України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розглядаючи питання правового регулювання діяльності оперативних підрозділів ДПС України ми виходимо з того, що в Україні визнається і діє принцип верховенства права. Конституція України має найвищу юридичну силу. Закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України та повинні відповідати їй. Норми Конституції України є нормами прямої дії (стаття 8 Основного Закону України) [1].

Конституційний Суд України у своїх рішеннях неодноразово звертав увагу, що згідно з частиною другою статті 19 Конституції України всі органи державної влади зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України [2; 3].

Так, в Рішенні від 29 червня 2010 року № 17-рп/2010 Конституційний Суд України зазначив, що «одним із елементів верховенства права є принцип правової визначеності, у якому стверджується, що обмеження основних прав людини та громадянина і втілення цих обмежень на практиці допустиме лише за умови забезпечення передбачуваності застосування правових норм, встановлених такими обмеженнями» (абзац третій підпункту 3.1 пункту 3 мотивувальної частини) [2].

Оперативно-розшукові заходи можуть проводитися виключно визначеними в Законі державними органами та їх посадовими особами, які зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України (частина друга статті 19 Основного Закону України). Тимчасове обмеження конституційних прав і свобод громадян під час здійснення ОРД уповноваженим органом, посадовою особою можливе лише у випадках, передбачених Конституцією України, та в

порядку, встановленому законами України.

ОРД здійснюється виключно оперативними підрозділами органів, визначених у частині першій статті 5 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» [3].

Відповідно до рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України» реформування та розвиток розвідувальних, контррозвідувальних і правоохоронних органів України має здійснюватися на основі принципів верховенства права, патріотизму, компетентності, департизації, доцільної демілітаризації, координації та взаємодії, розподілу завдань і усунення дублювання функцій, демократичного цивільного контролю та прозорості (ч. 1 п. 4.4).

Розвиток ДПС України як військового формування має забезпечити ефективну реалізацію політики безпеки у сфері захисту та охорони ДК України, а також охорони суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні, у т. ч. шляхом створення системи інтегрованого управління безпекою ДК України, удосконалення інформаційної, оперативної, технічної, фізичної складових, упровадження сучасних систем контролю, створення належно оснащених мобільних прикордонних загонів (ч. 8 п. 4.4).

Відповідно до прикінцевих положень Стратегії національної безпеки України (ч. 1 п. 5) вона є документом, обов'язковим для виконання, та основою для розроблення інших документів стратегічного планування у сфері забезпечення національної безпеки – Концепції розвитку сектору безпеки і оборони, Воєнної доктрини (Стратегії воєнної безпеки), Стратегії кібербезпеки, інших галузевих стратегій, а також державних програм розвитку органів сектору безпеки і оборони [4].

Реалізуючи ці положення, Стратегія розвитку ДПС передбачила створення системи інтегрованого управління безпекою ДК, яку планується забезпечити в т. ч. шляхом розвитку складових частин системи охорони ДК. Посилення ОРД ДПС забезпечуватиметься, насамперед, шляхом розширення

повноважень оперативно-розшукових підрозділів, підвищення ефективності їх діяльності і реформування організаційної структури таких підрозділів [5].

Таким чином, ОРД оперативних підрозділів повинна здійснюватися, перш за все, на основі принципу верховенства права (одним із елементів якого є принцип правової визначеності), лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України. Подальший розвиток ОРД ДПС повинен ґрунтуватись саме на цих принципах.

У зв'язку з вищезазначеним, виникає питання щодо того наскільки сучасне правове регулювання діяльності оперативних підрозділів ДПС України відповідає принципу верховенства права і, безпосередньо, принципу правової визначеності. Спробуємо відповісти на нього.

Право здійснювати ОРД Прикордонні війська (далі – ПВ) України отримали з моменту їх створення 4 листопада 1991 року згідно з прийнятим на той час Законом України «Про Прикордонні війська України». Відповідно до його положень, в межах прикордонної смуги, в пунктах пропуску через ДК України, а також на території, де прикордонну смугу не встановлено, але ПВ здійснюються дії щодо охорони ДК України – прилеглий до ДК або до охоронюваного ПВ України узбережжя моря території району, міста, селища, сільради, в територіальному морі, внутрішніх водах, що належать Україні, вони мали право здійснювати ОРД відповідно до чинного законодавства (п. 2 ст. 7 Закону) [6]. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність», прийнятий 18 лютого 1992 року, закріпив за ПВ України право здійснення ОРД підрозділами з оперативно-розшукової роботи [7].

Ці два Закони стали першими законодавчими актами у правовому регулюванні ОРД оперативних підрозділів прикордонного відомства, компетенція яких обмежувалась територіями, прилеглими до ДК. Такий стан правового регулювання тривав майже 9 років.

22 березня 2001 року, у зв'язку з прийняттям Закону України «Про розвідувальні органи України» було внесено зміни до статті 5 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», і, крім підрозділів з оперативно-

розшукової роботи, право на здійснення ОРД отримав розвідувальний орган Державного комітету у справах охорони ДК України [8].

Зміни у законодавстві спонукали керівництво ПВ до реформування структури, підпорядкування та повноважень оперативних підрозділів. Разом з тим, багато проблемних питань залишилось не вирішеними і 1 серпня 2003 року, після втрати чинності Закону України «Про Прикордонні війська України» та набуття чинності Закону України «Про Державну прикордонну службу України» [9], кількість суб'єктів ОРД в складі ДПС збільшилась.

Відповідно до абзацу четвертого частини першої статті 5 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» ОРД здійснювалась вже такими підрозділами ДПС України – розвідувальним органом спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у справах охорони ДК, підрозділами з охорони ДК органів охорони ДК та Морської охорони, забезпечення внутрішньої безпеки, забезпечення власної безпеки, оперативного документування та оперативно-технічними [7]. Внесення цих змін не змінило того, що ланка центрального органу управління ДПС та територіальних органів продовжувала мати лише контрольні функції щодо ОРД і була позбавлена права здійснювати таку діяльність у повному обсязі.

31 травня 2005 року Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» абзац четвертий частини першої статті 5 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» доповнено ще одним суб'єктом ДПС, який отримав право здійснювати таку діяльність – оперативно-розшукові підрозділи відповідно спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у справах охорони ДК та його територіальних органів [10].

З цього часу, ОРД здійснювалась не тільки лінійними підрозділами, розміщеними вздовж ДК, а й оперативними підрозділами Адміністрації ДПС та регіональних управлінь. Такий порядок зберігається до цього часу. Але наскільки урегульованою є на сьогодні ОРД ДПС України?

Результати аналізу чинного законодавства України свідчать про те, що

окремі його положення містять цілу низку проблемних питань у частині, що стосується правового регулювання ОРД оперативних підрозділів ДПС України. Зокрема:

1. Норми Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» не відповідають нормам Закону України «Про Державну прикордонну службу України» в частині, що стосується визначення центрального органу виконавчої влади: в першому Законі – це спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у справах охорони ДК [7], у другому – центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони ДК (назва, яка відповідає іншим законам) [9].

Це стало наслідком того, що Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо діяльності Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства надзвичайних ситуацій України, Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, інших центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується через відповідних міністрів», яким у тексті Закону України «Про Державну прикордонну службу України» слова «спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у справах охорони ДК» в усіх відмінках замінено словами «центральный орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони ДК» у відповідному відмінку [11]. В Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» таких змін не внесено.

2. Виходячи з чинної редакції абзацу п'ятого частини першої статті 5 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», в якому визначені оперативні підрозділи ДПС України, що здійснюють ОРД, на нашу думку, урегульованою (без врахування необхідності внесення змін, зазначених вище) є діяльність лише перших двох суб'єктів здійснення ОРД: розвідувального органу спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у справах охорони ДК (агентурної розвідки, оперативно-технічним, власної безпеки); оперативно-розшукових підрозділів відповідно спеціально

уповноваженого центрального органу виконавчої влади у справах охорони ДК та його територіальних органів. Не урегульованою є діяльність підрозділів з охорони ДК органів охорони ДК та Морської охорони. Викликають неоднозначне розуміння і положення, які стосуються діяльності підрозділів забезпечення внутрішньої безпеки, забезпечення власної безпеки, оперативного документування та оперативно-технічними [7].

По-перше, Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність» (стаття 5) використовуються таке поняття як «підрозділи охорони ДК» органів охорони ДК, яке у Законі України «Про Державну прикордонну службу України» взагалі відсутнє. Останній зазначає, що органи охорони ДК безпосередньо виконують поставлені перед ДПС України завдання щодо забезпечення недоторканності ДК України, але не дає визначення поняття органу охорони ДК та його структури. Йдеться лише про те, що прикордонний загін, окремий контрольно-пропускний пункт і авіаційна частина є оперативно-службовими ланками і до їх складу можуть входити: до складу прикордонного загону – прикордонні комендатури, відділи прикордонної служби, прикордонні застави, контрольно-пропускні пункти, відділення прикордонного контролю; до складу окремого контрольно-пропускного пункту – інші підпорядковані йому контрольно-пропускні пункти, відділення прикордонного контролю і контролерські пости; до складу авіаційної частини входять загони літаків та ланки вертольотів [7; 9].

Якщо «підрозділами охорони ДК» вважати всі ті підрозділи, які можуть входити до прикордонного загону, окремого контрольно-пропускного пункту та авіаційної частини, то коло оперативних підрозділів ДПС невинновато велике.

Так само це стосується і Морської охорони. Згідно з статтею 9 Закону України «Про Державну прикордонну службу України» (Морська охорона) до складу загону морської охорони входять кораблі, катери та судна забезпечення. У Законі не використовується таке поняття як «підрозділи охорони ДК» Морської охорони. Не зрозумілою є структура Морської охорони, відсутнє визначення поняття загону морської охорони [9]. Якщо «підрозділами охорони

ДК» Морської охорони вважати всі ті підрозділи, які входять до складу загону морської охорони, то чи можна їх всіх вважати оперативними підрозділами, а саме: кораблі, катери та судна забезпечення?

По-друге, відповідно до статті 5 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», ОРД крім інших здійснюється такими оперативними підрозділами ДПС України: забезпечення внутрішньої безпеки, забезпечення власної безпеки, оперативного документування та оперативно-технічними [7]. Разом з тим, статтею 12 Закону України «Про Державну прикордонну службу України» визначається, що у складі центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони ДК, територіальних органів центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони ДК, органів охорони ДК функціонують підрозділи спеціального призначення – оперативного документування, оперативно-технічні, забезпечення внутрішньої безпеки та власної безпеки [9].

Ці положення Закону України «Про Державну прикордонну службу України» фактично встановлюють певну різницю між «оперативно-розшуковими» підрозділами і підрозділами «спеціального призначення».

На нашу думку, словосполучення «у складі» по суті передбачає, що такі підрозділи, на відміну від інших «оперативно-розшукових» підрозділів, функціонують у підпорядкуванні зазначених органів. Тобто, якщо в центральному органі та територіальних органах центрального органу можуть бути і ті і інші, то в складі органів охорони ДК функціонують лише підрозділи спеціального призначення і знаходяться у підпорядкуванні керівників цих органів.

По-третє, відповідно до частини першої статті 9 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» у кожному випадку наявності підстав для проведення ОРД заводиться оперативно-розшукова справа. Постанова про заведення такої справи підлягає затвердженню начальником органу Національної поліції або начальником відокремленого підрозділу територіального органу Національної поліції, органу Служби безпеки України,

оперативного підрозділу органу Державного бюро розслідувань, ДПС України, охорони вищих посадових осіб, Служби зовнішньої розвідки України, оперативного підрозділу органів доходів і зборів, органу, установи виконання покарань чи слідчого ізолятора, розвідувального органу Міністерства оборони України, розвідувального органу спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у справах охорони ДК, підрозділу Національного антикорупційного бюро України або його уповноваженим заступником [7].

Тобто, з урахуванням змісту тексту норми можна зрозуміти, що постанова про заведення такої справи в ДПС України підлягає затвердженню начальником оперативного підрозділу органу ДПС України, розвідувального органу спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у справах охорони ДК. Разом з тим, в частині третій статті 9 цього Закону, в якій йдеться про те, ким затверджується постанова про заведення оперативно-розшукової справи, ДПС України перераховується після Директора Державного бюро розслідувань без зазначення її органу чи підрозділу.

В частині шостій статті 9 ми знову знаходимо положення, які визначають відповідальність саме керівника відповідного оперативного підрозділу, який при наявності достатніх підстав дає дозвіл на проведення ОРД і несе відповідальність за законність здійснюваних заходів відповідно до чинного законодавства. Частина друга статті 9-1 конкретизує керівників ДПС України, які можуть продовжити строк ведення справи до 12 місяців – начальник розвідувального органу спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у справах охорони ДК України, начальники територіальних органів спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у справах охорони ДК, Голова ДПС України.

Слід зазначити, що відповідно до частини п'ятої статті 9-1 обчислення строку ведення оперативно-розшукової справи починається з дня затвердження начальником відповідного органу або його заступником постанови про заведення справи та закінчується в день затвердження постанови про закриття оперативно-розшукової справи. Так само про припинення та поновлення

обчислення строку ведення оперативно-розшукової справи виноситься мотивована постанова, яка затверджується начальником відповідного органу або його заступником (частина сьома статті 9-1) [7].

Тобто, неоднозначне розуміння цих положень, а також того, хто є начальником відповідного органу або його заступником, мав би ліквідувати «статусний» закон «Про Державну прикордонну службу України». Разом з тим, відповіді на ці питання в ньому не має. Згідно з його нормами органами ДПС України є: сама ДПС України – правоохоронним органом спеціального призначення; центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони ДК (Адміністрація ДПС); територіальні органи центрального органу (регіональні управління); органи охорони ДК – прикордонні загони, окремі контрольно-пропускні пункти, авіаційні частини; розвідувальний орган; Морська охорона.

З цього, можна зрозуміти, що всі начальники зазначених органів ДПС України або їх уповноважені заступники можуть затверджувати постанову про заведення оперативно-розшукової справи. Але це не відповідає дійсності.

Не дається і загальне визначення поняття органу. Відповідно до статті 6 Закону, центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони ДК, територіальні органи центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони ДК, органи охорони ДК та інші органи, зазначені у частині першій цієї статті (а це, крім того: Морська охорона, яка складається із загонів морської охорони; розвідувальний орган центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони ДК) є юридичними особами, мають печатку із зображенням Державного Герба України та своїм найменуванням, інші печатки і штампи, рахунки в банках, у тому числі в іноземній валюті. Крім цих органів, у системі ДПС України є також навчальні заклади, науково-дослідні установи, підрозділи спеціального призначення та органи забезпечення, які цей Закон не визначає юридичними особами [9].

Таким чином, ці два закони містять багато суперечливих положень і

потребують доопрацювання за рахунок приведення їх норм у відповідність між собою та нормами інших законодавчих актів України.

Висновки. Враховуючи зазначене вище й чинні редакції норм Законів України «Про оперативно-розшукову діяльність» і «Про Державну прикордонну службу України», на теперішній час законодавчо урегульовано є діяльність лише двох суб'єктів ДПС, які здійснюють ОРД. Як наслідок, прикордонний загін як основна оперативно-службова ланка ДПС України, на яку покладається охорона певної ділянки ДК, позбавлений права здійснювати ОРД. Так само це стосується окремого контрольно-пропускного пункту. В результаті їх діяльність залежить від зовнішнього інформаційного забезпечення в рамках взаємодії з оперативними підрозділами.

Все це передбачає необхідність приведення законодавства, яке здійснює правове регулювання діяльності оперативних підрозділів ДПС України, у відповідність принципу верховенства права і, безпосередньо, принципу правової визначеності.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Викладене вище не охоплює всіх проблемних питань, однак дає підстави для здійснення подальших наукових розробок за напрямком удосконалення правового регулювання діяльності оперативних підрозділів ДПС і інших правоохоронних органів України.

Список використаної літератури

1. Конституція України: закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. Дата оновлення: 30.09.2016. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/main/254k/96-vr> (дата звернення: 14.11.2017).

2. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності Конституції України (конституційності) абзацу восьмого пункту 5 частини першої статті 11 Закону України «Про міліцію»: Рішення від 29.06.2010 р. № 17-рп/2010. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v017p710-10> (дата звернення: 14.11.2017).

3. Рішення Конституційного суду України у справі за конституційним поданням Служби безпеки України щодо офіційного тлумачення положення частини

третьої статті 62 Конституції України: Рішення від 20.10.2011 р. № 12-рп/2011. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v042u710-10> (дата звернення: 14.11.2017).

4. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України»: Указ Президента України від 26.05.2015 р. № 287/2015. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/287/2015> (дата звернення: 14.11.2017).

5. Про схвалення Стратегії розвитку Державної прикордонної служби: розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.11.2015 р. № 1189-р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1189-2015-p> (дата звернення: 14.11.2017).

6. Про Прикордонні війська України: закон України від 4.11.1991 р. № 1779-XII (Закон втратив чинність від 01.08.2003 р. на підставі Закону від 03.04.2003 р. № 661-IV). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/main/1779-12> (дата звернення: 14.11.2017).

7. Про оперативно-розшукову діяльність: закон України від 18.02.1992 р. № 2135-XII. Дата оновлення: 12.04.2017. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/main/2135-12> (дата звернення: 14.11.2017).

8. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про розвідувальні органи України»: закон України від 07.03.2002 р. № 3111-III. Дата оновлення: 19.11.2012. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3111-14> (дата звернення: 14.11.2017).

9. Про Державну прикордонну службу України: закон України від 3.04.2003 р. № 661-IV. Дата оновлення: 30.03.2017. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/661-15> (дата звернення: 14.11.2017).

10. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України: закон України від 31.05.2005 р. № 2600-IV. Дата оновлення: 01.01.2011. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2600-15> (дата звернення: 14.11.2017).

11. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо діяльності Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства надзвичайних ситуацій України, Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, інших центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується через відповідних міністрів: закон України 16.10.2012 р. № 5459-VI. Дата оновлення: 07.11.2015. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5459-17> (дата звернення: 14.11.2017).

Половников В. Проблемные вопросы правового регулирования деятельности оперативных подразделений Государственной пограничной службы Украины на уровне законодательных актов Украины

Статья посвящена анализу законодательных актов Украины, которые регулируют деятельность оперативных подразделений Государственной

пограничной службы Украины, освещению проблемных вопросов правового регулирования их деятельности, необходимости усовершенствования действующего законодательства Украины за счет приведения норм отдельных законов Украины в соответствие.

Констатировано, что деятельность оперативных подразделений Государственной пограничной службы Украины должна осуществляться, прежде всего, на основе принципа верховенства права, одним из элементов которого является принцип правовой определенности, только на основании, в пределах полномочий и способом, которые предусмотрены Конституцией и законами Украины. Установлено, что современное состояние правового регулирования их деятельности нуждается в усовершенствовании. По результатам анализа действующего законодательства Украины выявлены отдельные проблемные вопросы, которые касаются отсутствия или несоответствия норм отдельных законов Украины, которые регулируют деятельность Государственной пограничной службы Украины и ее оперативных подразделений. Среди них, использование разных видов названий оперативных подразделений, отсутствие определения понятия органа Государственной пограничной службы Украины, подразделения охраны государственной границы, и т. п.

Ключевые слова: Государственная пограничная служба Украины, оперативные подразделения, оперативно-розыскная деятельность, правовое регулирование, охрана государственной границы.

Polovnikov V. Problems of legal regulation of the State Border Guard Service of Ukraine operational subunits' activity at the level of national legislative acts

The article is dedicated to the analysis of legislative acts of Ukraine that regulate the activity of operational subunits of the State Border Guard Service of Ukraine, to coverage of the challenging issues of legal regulation of the subunits' activity, as well as to the need of improving the current legislation of Ukraine by harmonizing the norms of certain national laws.

It was stated that the activity of operational subunits of the State Border Guard Service of Ukraine should be carried out, first of all, on the basis of the rule of law principle, one of the elements of which is the principle of legal certainty: acting only on the basis, within the authority limits and in the manner provided for by the Constitution and the laws of Ukraine. It has been established that the current state of legal regulation of their activities needs to be improved. According to the results of the analysis of the current legislation of Ukraine, some problematic issues were identified concerning the absence or non-compliance of the norms of certain national laws that regulate the activity of the State Border Guard Service of Ukraine and its operational subunits.

In particular, the norms of the Law of Ukraine "On Operational and Investigative Activity" do not comply with the norms of the Law of Ukraine "On the State Border Guard Service of Ukraine" insofar as it concerns the definition of the central executive body: in the first Law, it is a specially authorized central executive

body for the state border protection. In the second one, it is the central executive body, which implements the state policy in the field of the state border protection (the name that corresponds to other laws).

According to the effective wording of Paragraph 5, Part 1, Article 5 of the Law of Ukraine "On Operational and Investigative Activity", the author regards that only the activity of intelligence and investigation subunits of the Administration of the State Border Guard Service of Ukraine as well as the one of operational and search subunits of the ASBGSU and SBGSU regional commands is regulated. Functioning of the state border guard units and subunits as well as the activity of Marine guard units have not been regulated. Definition of a "state border guard subunit" which is subordinated to state border guard units is completely missing in the Law of Ukraine "On the State Border Guard Service of Ukraine". If all the elements that may comprise a border guard unit, a separate border crossing point and an aviation unit are regarded as state border guard subunits, the number of operational subunits of the State Border Guard Service of Ukraine will be unreasonably large. The same applies to Marine guard. There is no doubt that not all the subunits subordinated to a Marine guard detachment are operational subunits.

Other problematic issues also include the use of different types for naming of operational subunits, absence of the definition of a subunit of the State Border Guard Service of Ukraine, etc.

Key words: State Border Guard Service of Ukraine, operational subunits, operative and search activity, legal regulation, state border protection.